

*Ковальова І. О.,**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри філософії і суспільних наук**Національного університету «Чернігівська політехніка»*

СЛОВО І СИМВОЛ: МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ГЕРМЕНЕВТИКИ

Анотація. У статті здійснюється глибокий аналіз ролі герменевтики та семіотики як ключових методологічних інструментів у вивченні сучасної української літератури, зокрема в контексті міжкультурної комунікації. Розглядається, як ці теоретичні підходи допомагають розкрити багатшарові смисли художніх текстів, які функціонують не лише як літературні твори, а й як активні носії культурних кодів і символів. Особлива увага приділяється процесам інтерпретації та розуміння текстів, що відбуваються у просторі міжкультурного діалогу, де українська література виступає своєрідним містком між національним та глобальним культурним контекстом. Автор досліджує взаємодію української літератури з іншими культурами через призму герменевтичної концепції «злиття горизонтів», що дозволяє побачити, як відбувається діалог між традиціями, цінностями і смислами різних культурних систем.

Семіотичний аналіз знакових систем художніх текстів розкриває механізми кодування та декодування культурних символів, що сприяє трансформації колективної пам'яті та формуванню національної ідентичності. У статті показано, що літературні твори не лише відображають реальність, а й активно впливають на процеси культурної самосвідомості, створюючи платформу для взаєморозуміння і співпраці різних культурних спільнот. В умовах глобалізації така міжкультурна комунікація через літературу набуває особливої ваги, оскільки сприяє не лише збереженню унікальності національної культури, а й її інтеграції у світовий культурний простір. Дослідження підкреслює важливість літератури як інструмента культурного діалогу і стратегії конструювання ідентичності, що відкриває нові перспективи для розвитку сучасної гуманітаристики, культурології та комунікативних наук. Такий підхід дозволяє не лише глибше осмислити художній текст, а й виявити його потенціал як динамічного простору взаємодії культур, ідей та смислів у сучасному глобалізованому світі.

Ключові слова: герменевтика, семіотика, міжкультурна комунікація, українська література, символ, знак, національна ідентичність, культурний діалог, інтерпретація тексту, глобалізація.

Постановка проблеми. Після здобуття незалежності у 1991 році українська література, яка опинилася на перехресті пострадянського спадку та сучасних глобалізаційних процесів, стала важливим чинником формування національної ідентичності. У цьому контексті герменевтика та семіотика, як провідні філософські й літературознавчі методи, набувають особливого значення, оскільки відкривають нові можливості для міжкультурної комунікації та глибшого розуміння смислових пластів, закладених у національному художньому тексті.

Методологія герменевтики дає змогу не лише глибше аналізувати твори українських авторів у межах національного

дискурсу, а й розглядати їх як частину ширшого культурного діалогу з іншими народами та традиціями. Семіотичний підхід, безумовно, акцентує увагу на ролі знаків, символів і кодів, що несуть у собі культурні значення, транслюють ідеї та цінності, формуючи смисловий ландшафт літератури.

Аналіз досліджень. Упродовж XX–XXI ст. питання взаємодії слова і символу в українській літературі аналізували переважно культурологи й семіотики. Так, В. Шевченко розглядав символ як медіум між культурно-історичним досвідом і сучасним сприйняттям, наголошуючи, що «символи... створюють своєрідну знакову (семіотичну) мережу, соціокультурний фон буття» [1, с. 770]. Інші дослідники, зокрема Н. Пашкова [2], акцентували увагу на семантичному відокремленні знака від символу, підкреслюючи, що символ набуває «надзнакових антропогенних властивостей» і водночас не втрачає своєї знакової основи. Щодо герменевтичного вивчення міжкультурної інтерпретації, науковці, зокрема В. Патріарх [3], розширювали аналіз на фразеологічний рівень, показуючи, як національно-культурні фразеологізми в українській літературі передають колективне інтерпретативне поле. У контексті міжкультурної комунікації через літературний текст Н. Зуєнко [4] досліджує процес культурного трансформування в перекладах, виділяючи мовні рішення як ключові елементи герменевтики тексту в умовах культурної трансформації.

Метою нашого дослідження є застосування семіотичного, герменевтичного, лінгвокультурного та перекладознавчого підходів з метою демонстрації того, як символ у літературному тексті стає майданчиком для багаторівневої міжкультурної інтерпретації. Такий підхід дозволяє простежити, як національно заковані смисли трансформуються і стають зрозумілими представникам інших культур.

Виклад основного матеріалу. Герменевтика і семіотика як філософські стратегії інтерпретації сприяють виявленню глибоких зв'язків між текстом і його культурно-історичним, соціальним і ментальним контекстом. У царині літературознавства ці підходи є особливо важливими, оскільки дозволяють дослідити, яким чином національні смисли взаємодіють із глобальними культурними процесами, формуючи нові парадигми розуміння в постійно змінюваному світі. Безумовно, герменевтика, що виникла як інструмент тлумачення біблійних текстів, згодом стала універсальним засобом інтерпретації культурних явищ. В українській літературній традиції вона має глибокі історичні корені, адже дозволяє не лише прочитати художній твір, а й осмислити способи його сприйняття в різних соціокультурних контекстах, виходячи за межі суто текстуального аналізу та перетворюючись на інструмент дослідження взаємодії літератури й суспільства.

Згідно з концепцією Г.-І. Гадамера [5], інтерпретація – це не статичне прочитання, а живий, відкритий діалог між автором, текстом і читачем. Цей підхід є особливо актуальним для українського літературного простору, який упродовж своєї історії постійно взаємодіє із різноманітними культурними традиціями. Як зазначає П. Іванишин [6, с. 123], розуміння є соціальним процесом, у якому суб'єктом виступає не лише окрема людина, а й суспільство, громада, нація, людство загалом.

Семіотика, зокрема в концепції Ю. Лотмана [7], є надзвичайно актуальною для дослідження української літератури, оскільки дає можливість аналізувати символи й знаки як базові елементи культурної комунікації. Ю. Лотман розглядав культуру як сукупність знакових систем, які функціонують за власними правилами та мають специфічні інтерпретаційні механізми. Як зазначає О. Бойко [8, с. 85], «культурний простір і культурні явища розглядаються як текстові структури, що функціонують за законами семіотичної системи: мова, текст, метатекст, інтертекстуальність, комунікація». Безперечно, цей підхід дає змогу досліджувати, як літературні твори передають культурні смисли, та показує, що їхнє тлумачення можливе лише за умови врахування особливостей культурних знакових систем.

Герменевтика та семіотика в українській літературі відкривають можливість розкривати глибинні смисли текстів і виявляти культурні коди нації. Ці підходи не лише сприяють глибшому розумінню художнього твору, а й створюють простір для міжкультурної комунікації, допомагаючи усвідомити, як література формує національну ідентичність і взаємодіє з культурами інших народів. Застосування герменевтичного й семіотичного інструментарію дає змогу дослідникам не лише інтерпретувати смисли, закладені в текстах, а й окреслювати нові підходи до осмислення культурної специфіки в умовах глобалізованого світу. Слід зазначити, що сучасна українська література дедалі активніше виконує функцію платформи міжкультурного діалогу, перебуваючи на перетині національного й глобального культурних дискурсів. У добу глобалізації, коли інформація, ідеї та смисли вільно поширюються у міжкультурному просторі, українські письменники не лише зберігають зв'язок із власною культурною традицією, а й активно беруть участь у західних, східних і транснаціональних дискурсах. Твори таких авторів, як Ю. Андруховича, О. Забужко, С. Жадана, Т. Прохаська, С. Андрухович, Л. Костенко, є прикладами інтеграції української культури у світовий контекст засобами художнього слова. Їхня творчість поєднує локальну автентичність із глобальною відкритістю, створюючи тексти, які знаходять відгук як в українському, так і в міжнародному читачському середовищі, сприяючи глибшому розумінню українського досвіду у світі.

Розглядаючи українську літературу крізь герменевтичну перспективу, ми можемо простежити, як процес інтерпретації тексту стає формою культурного діалогу. Герменевтика дозволяє дослідити, яким чином читач з іншого культурного простору вступає в комунікацію з українським твором, осмислюючи його крізь призму власного досвіду. Так, роман Ю. Андруховича «Перверзія» [9] не лише переосмислює європейські літературні традиції, а й інтегрує українську тематику в поле постмодерного літературного дискурсу, де ключовими стають інтертекстуальність, метафори міграції та пошуку ідентичності.

Семіотичний підхід, водночас, дозволяє виявити, як українські тексти через систему знаків і символів передають культурну специфіку. Так, роман О. Забужко «Польові дослідження з українського сексу» [10] може бути розглянутий як фокус культурних, феміністичних і постколоніальних наративів. Через образи тіла, мови, пам'яті авторка формує багаторівневу структуру знаків, що є водночас зрозумілою в контексті глобального фемінізму та глибоко вкоріненою в українську культурну ситуацію. Семіотичний аналіз цього твору дає змогу виявити культурні коди, пов'язані з травматичним досвідом колоніальності, мовчанням жіночого голосу в історії, конфліктом між західною модерністю та пострадянською традицією. Іншим прикладом міжкультурного діалогу є поезія Л. Костенко, зокрема її роман у віршах «Маруся Чурай» [11], де крізь національний міф авторка транслює універсальні теми: любов, зраду, гідність, історичну пам'ять. Завдяки глибоко національному контексту твору іноземний читач має змогу наблизитися до світоглядних уявлень українців, відчути ритм історії й ціннісну матрицю української культури. Це яскравий приклад того, як література може бути «перекладена» не лише мовою, а й через систему знаків, метафор і культурних конотацій. Варто також згадати С. Жадана, чия творчість, зокрема романи «Ворошиловград» [12] та «Інтернат» [13], занурює читача в пострадянський простір крізь призму людського досвіду. Його тексти, сповнені маргінальними образами, молодіжним сленгом, філософськими алюзіями, становлять інтерес для західного читача, оскільки функціонують як своєрідний культурний «переклад» досвіду Східної Європи у форматі художнього письма. Герої С. Жадана водночас глибоко локальні й універсальні; семіотика міста, війни, втрати, хаосу розкриває багатство смислів, з якими може ідентифікувати себе читач у будь-якій культурі.

Можна стверджувати, що українська література, глибоко вкорінена в національний контекст, водночас виступає медіатором міжкультурного діалогу. Завдяки герменевтичному та семіотичному підходам вона постає зрозумілою, «перекладною» і відкритою до глобальної взаємодії. Саме в цьому полягає її стратегічна цінність як платформи для глибшого порозуміння між культурами в сучасному світі, що стикається з викликами ідентичності, конфліктності та потреби в толерантності. Як зазначає Н. Голубенко: «Аналіз категорії модальності з позицій семіотики в художніх текстах передбачає розшифрування семіотичних ресурсів, символів і знаків з урахуванням індивідуально авторського, соціального, політичного, загальнокультурного та загальнонаціонального контексту» [14].

Сучасна українська література дедалі активніше функціонує в полі міжкультурної комунікації, оскільки новітні виклики – глобалізація, війна, цифровізація, міграційні процеси – ставлять перед авторами завдання не лише розповісти про «своє», а й робити його зрозумілим для «іншого». Завдяки семіотичній багатозначності та герменевтичній відкритості сучасні українські твори здатні не лише репрезентувати локальні реалії, а й вести діалог із глобальним читачем, сприяючи формуванню нової культурної грамотності й взаєморозуміння у глобалізованому суспільстві. Безумовно, герменевтичні та семіотичні інструменти дозволяють виявити, як саме в текстах відбувається цей діалог культур – через образи, наративні структури, інтертекстуальність, культурні коди. Яскравим прикладом такого діалогу є роман С. Жадана «Ворошиловград», у якому локальний (луганський, постіндустріальний)

контекст поєднується з глобальними темами: пошуком ідентичності, втратою, опором, поверненням до коріння. Основні семіотичні коди роману – руїна, дорога, нафта, провінційне місто – функціонують як знаки пострадянської реальності, але водночас універсалізуються. Герой, який повертається у рідне місто, постає в образі мандрівника – архетипу, добре відомому в європейській літературній традиції. Це дозволяє читачеві, не знайомому з українським контекстом, побачити загальнолюдське в локальному. Водночас герменевтичний підхід до цього твору дає змогу розглядати його як форму культурного перекладу, в якій автор інтерпретує й «пояснює» свою реальність не лише вітчизняному, а й зарубіжному читачеві. Це створює відкриту комунікативну структуру, де смисли розгортаються в діалозі культур. У цьому сенсі С. Жадан не просто репрезентує українську культуру – він інтегрує її у глобальний культурний обмін, роблячи її активною складовою світового літературного процесу. Ще одним яскравим прикладом міжкультурної взаємодії є роман С. Андрухович «Фелікс Австрія» [15], події якого розгортаються в мультикультурному Станиславові початку ХХ століття. Герменевтичне прочитання цього твору дозволяє побачити, як авторка занурює читача в складний етнокультурний простір, де співіснують українці, поляки, євреї, німці, а семіотичні коди цього світу – їжа, архітектура, мова, звички – формують багатогранну палітру культурного прочитання. Цей роман є не лише історичним полотном, а й виявом наративної стратегії міжкультурного порозуміння. Актуальним у контексті воєнної доби є також роман О. Михеда «Я змішаю твою кров з вугіллям» [16], в якому досвід Донбасу і російсько-української війни переплітається з глобальними темами насильства, втрати дому та тілесної травми. Цей текст можна розглядати як спробу діалогу з читачем поза межами України – він прагне «перекласти» жах війни універсальною мовою болю, розпачу й протесту.

Водночас застосування герменевтики до аналізу української літературної спадщини відкриває перспективи глибшого усвідомлення процесів включення української культури в глобальний культурний дискурс, зберігаючи при цьому її унікальну ідентичність. Аналіз творів Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки через герменевтичну призму дозволяє простежити, як ці автори, живучи у різні історичні періоди, свідомо чи підсвідомо будували діалог між культурами. Зокрема, у поезії Т. Шевченка, особливо в поемі-посланні «І мертвим, і живим...» [17], проявляється глибоке осмислення колоніального статусу України та прагнення до свободи, що може бути інтерпретоване як ранній приклад постколоніального дискурсу. Тексти Т. Шевченка містять численні національні символи (калина, могила, степ), зрозумілі «внутрішньому» читачеві, але для «зовнішнього» потребують герменевтичного тлумачення, що й забезпечує міжкультурне порозуміння. Багатозаровість культурного діалогу – між християнською, єврейською, європейською традиціями, а також між українською історією і сучасністю – яскраво виявляється у філософсько-літературних творах І. Франка (зокрема «Мойсей», «Пережесні стежки» [18]). Його наративи містять численні алюзії до західноєвропейських філософських традицій, що дозволяє розглядати автора як одного з перших українських мислителів, які системно долучалися до глобального культурного обміну. Розвивала культурний діалог у своїх п'єсах «Кассандра», «Орґія», «У пущі» [19] Леся Українка, звертаючись до античної міфології, біблійної традиції, схід-

ної філософії. Герменевтичне осмислення її творів дозволяє виявити не лише глибоку ерудицію письменниці, а й її спробу осмислити українське питання в універсальному, транснаціональному вимірі.

Українська література, осмислена крізь герменевтичну та семіотичну перспективу, не лише відображає національну самосвідомість, а й активно формує культуру діалогу, що має стратегічне значення для утвердження толерантного, полікультурного суспільства. У контексті глобалізації її роль у світовому культурному обміні постійно зростає, адже саме через глибоке тлумачення закодovаних у тексті смислів українське слово здатне бути зрозумілим і прийнятим поза межами власної культури. У цьому процесі ключову функцію виконує літературний переклад як інструмент передачі не лише змісту, а й культурної пам'яті, емоційного досвіду й ідентичнісних маркерів, що відкриває простір для повноцінної міжкультурної комунікації. Особливо це помітно у перекладах поезії. В. Цибулько [20] підкреслює: «Поетичний переклад представляє собою трансляцію смислів однієї культури у семіосферу іншої...» через феноменологічно-герменевтичні механізми. Перекладач у цьому випадку виступає як медіатор, який не лише передає зміст, а й інтерпретує знаки, символи, алюзії та культурні референції, вмонтовані в текст оригіналу. Водночас Н. Голубенко розглядає переклад як «мозаїку», де кожен елемент є знаком, що репрезентує певну частину культури [14, с. 40].

Повномасштабна війна Росії проти України стала не лише трагедією, а й каталізатором глибоких культурних зрушень, зокрема в літературі. Українські письменники (С. Жадан, Т. Маличчук, А. Любка, О. Токарчук) дедалі активніше працюють із темами спротиву, гідності, травми, втрати, солідарності. У цьому контексті герменевтика дозволяє осмислити досвід війни не лише як локальний феномен, а як універсальну гуманітарну драму. Міжнародна читачка аудиторія, звертаючись до українських творів про війну, проходить крізь процес культурного співпереживання – декодує символіку, відкриває архетипи, зіставляє з власним досвідом. Як зазначає А. Корзенівська-Біхун: «Міський простір стає ареною, де культурні символи та ідеології виявляються як інструменти війни, а знаки в урбаністичному ландшафті – засоби захисту ідентичності» [21, с. 23]. Семіотичний вимір виявляється в аналізі образів, що вже стали знаками спротиву, зокрема «паляниця», «Азовсталь», «Стефанія» тощо. Ці символи, хоч і локальні за походженням, трансформуються у глобальні культурні маркери, що свідчить про глибоку трансформацію української літератури в бік глобальної комунікативної відкритості.

Жіноче письмо в українській літературі останніх десятиліть стало потужною формою міжкультурної комунікації. Відверте висвітлення досвіду жінки, зокрема її тілесності, сексуальності, соціальної ролі, травм та емоційного світу, перетворилося не лише на акт художнього самовираження, а й на форму інтеркультурного діалогу. Українські авторки ведуть полілог із феміністичними, постколоніальними та культурологічними наративами світової літератури. У цьому контексті на особливу увагу, на нашу думку, заслуговує творчість О. Забужко, чий роман «Польові дослідження з українського сексу» [22] став і викликом патріархальним уявленням про жіночу роль, і відвертою розмовою з європейською інтелектуальною традицією. Герменевтичний аналіз цього тексту дозволяє виявити складний діалог між українською пострадянською жіночністю

та західним досвідом емансипації, а також розкрити архетипові й національні коди, пов'язані з темою історичної травми, культурної спадщини та жіночої суб'єктивності. Літературні тексти С. Андрухович, І. Карпи та К. Калитко вирізняються поліфонічною структурою, в якій поєднуються особисте й політичне, національне й глобальне, міфологічне й повсякденне. Їхні твори постають не лише як художнє осмислення українського жіночого досвіду, а й як форма інтеркультурного діалогу, де феміністична думка, колективна історична пам'ять і прагнення жінки до самовираження стають спільними точками перетину з іншими культурними традиціями.

З погляду семіотики, жіноче письмо продукує нові знаки й символи жіночої присутності в культурі. Воно деконструє патріархальні коди, створює нові міфи – не про героїню як жертву чи святу, а як суб'єкта дії, пам'яті та голосу. Такі зміщення кодів стають зрозумілими і релевантними для інтернаціональної аудиторії, що дає змогу українській літературі бути активною учасницею глобального феміністичного дискурсу. Це дозволяє трактувати жіноче письмо не лише як літературне явище, а й комунікативний міст між культурами, досвідами та світоглядом, що відкриває простір для взаєморозуміння, емпатії й переосмислення ідентичності в умовах глобалізованого світу.

У XXI столітті цифрові технології не лише змінили способи сприйняття літератури, а й трансформували її форми існування. Цифрові тексти та літературна активність у соцмережах стали важливими платформами міжкультурної комунікації, де поєднуються герменевтика, семіотика й медіааналітика. У цьому новому контексті українська література не лише репрезентує національну ідентичність, а й вступає в діалог із глобальним культурним простором, відкриваючи універсальні смисли через локальні коди. Як зазначає Н. Голубенко [14], сучасні тексти все частіше функціонують у мультимедійному форматі, «як поєднання трьох медіа: мови, зображення і музики». Цифрові платформи – Facebook, Instagram, Twitter (X), TikTok, а також блогінг і подкасти – відкрили для української літератури нові шляхи до інтернаціонального читача. Сучасні письменники, зокрема С. Жадан, К. Бабкіна, А. Чех та ін., активно використовують соцмережі не лише для популяризації творчості, а й як простір публічного дискурсу, де обговорюються соціальні, політичні та культурні проблеми. З герменевтичного погляду така література і медіакомунікація вимагають нових стратегій інтерпретації, адже тексти в цифровому середовищі часто контекстуалізуються в реальному часі, формуючи динамічний діалог з аудиторією. Коментарі, лайки, репости створюють новий тип взаємодії між автором і читачем, заснований на негайному зворотному зв'язку, емоційній реакції й навіть співтворчості.

Семіотичний аналіз цифрової літератури та контенту в соцмережах дозволяє виявити новітні символи й знаки, притаманні поколінню, що спілкується через меми, візуальні ряди, скорочення, GIF-анімації. Ці нові культурні коди потребують інтерпретації та «перекладу» на мову традиційної культури. Більше того, цифрова література і соцмережі стали інструментом культурного опору, особливо під час російсько-української війни. Українські автори через поезію, есеїстику, щоденникові записи в онлайні документують досвід війни, еміграції, втрат, створюючи колективну пам'ять і транскультурний діалог. Безперечно, ініціативи на кшталт #UkrainianPoetryInTranslation роблять українську літературу доступною для світової ауди-

торії, виконуючи важливу функцію просування національної культури у глобальному просторі.

Висновки. Отже, українська література в сучасних умовах є не лише художнім феноменом, а й активним учасником глобальної культурної комунікації. Вона продукує смисли, які резонують далеко за межами національних кордонів, будуючи мости порозуміння, солідарності та відкритості в складному й динамічному світі. Герменевтичний та семіотичний підходи до аналізу літературних текстів відкривають глибокі шари змістів, допомагаючи виявити як національні культурні коди, так і універсальні символи, зрозумілі читачам із різних культурних контекстів. Герменевтика дозволяє досягнути діалогічну природу літературного тексту, в якому зустрічаються історичні традиції, досвід автора та інтерпретації сучасного читача. Семіотика, безперечно, надає інструменти для дешифрування знаків, архетипів і міфів, що циркулюють у культурному просторі та набувають нового значення в умовах глобалізації. Важливим виявом міжкультурної комунікації є також сучасне жіноче письмо, цифрова література та активність авторів у соціальних мережах, які створюють нові формати культурного діалогу. Ці простори слугують платформами для презентації українського досвіду у світі, культурного обміну та рефлексії над спільними викликами людства.

Література:

1. Shevchenko V. E. Symbolic language of intercultural communication. Вісник Львівського університету, 39. С. 669-774.
2. Пашкова Н. І. Еволюція співвідношення термінів знак і символ у загальній семіотиці, лінгвістиці та культурології [Електронний ресурс]. Культура і сучасність. 2020. № 1. С. 32-38. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2020_1_8
3. Патріарх В. Інтерпретація слова-знака і слова-символу в сучасному науковому дискурсі. Лінгвістичні студії. Випуск 46 (2023), с. 68-75.
4. Зуєнко Н. О. Міжкультурна комунікація при перекладі художніх творів. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки. 2013. Вип. 186(1). С. 131-135. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pvnu_fil_n_2013_186%281%29_25
5. Gadamer Hans-Georg. Wahrheit und Methode: Grundzüge einer philosophischen Hermeneutik. Tübingen: Mohr Siebeck, 1960.
6. Іванишин П. В. Літературна герменевтика: освоєння семантики терміна. Філологічні семінари. К., 2008. Вип. 11: Теорія літератури у вищій школі. С. 121-129.
7. Lotman Y. M.. Analysis of the poetic text (D. Barton Johnson, Trans.). Ann Arbor, MI: Ardis. 1976. S. 309.
8. Boyko O., Zuiev S., Povalii T., Otroshchenko L. Spatial Semiotics and Landscape Hermeneutics in the Professional Training of Managers of Socio-Cultural Activity. Socio-Cultural Management Journal, 2020, 5(2), 80-102. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://doi.org/10.31866/2709-846X.2.2022.267526>
9. Андрухович Ю. І. Перверзія [Роман]. Львів, 2024: ВНТЛ-Класика. 304 с.
10. Забужко О. Польові дослідження з українського сексу [Роман]. Львів, 2015: Видавництво «Комора». 120 с.
11. Костенко Л. Маруся Чурай [Роман у віршах]. Київ, 2018: А-ба-ба-га-ла-ма-га. 224 с.
12. Жадан С. В. Інтернат [Роман]. Чернівці, 2018: Meridian Czernowitz. 336 с.
13. Жадан С. Ворошиловград [Роман]. Чернівці, 2022: Meridian Czernowitz. 552 с.
14. Голубенко Н. І. English-Ukrainian intersemiotic translation within the configuration of modes of modality in literary texts. Вісник Київ-

- ського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. 2023. Вип. 160(26), 38-48.
15. Андрухович С. Ю. Фелікс Австрія [Роман]. Львів, 2014: Видавництво Старого Лева. 288 с.
 16. Михед О. Я змішаю твою кров із вугіллям: Зрозуміти український Схід. Київ, 2020: Наш Формат. 368 с.
 17. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів : у 12 т. / ред. кол. під головуванням М. Г. Жулинського. Київ : Наукова думка, 2001. Т. 5.
 18. Франко І. Я. Твори : у 50 т. Київ : Наукова думка, 1976-1986.
 19. Українка Л. Драматичні поеми : у 12 т. К. : Смолоскип, 1975-1979.
 20. Цибулько В. Феноменологія і герменевтика як механізми поетичного перекладу. 2013. Вип. 29. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12440/Tsybulko.pdf>
 21. Korzeniowska-Bihun A. Semiotics of Urban Space as a Line of Anthropological Defense. *Fine Art and Culture Studies*, April 2023.
 22. Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. К. : Комора, 2015. 118 с.

Kovalova I. Word and symbol: intercultural communication in ukrainian literature through the prism of hermeneutics

Summary. This article provides a thorough analysis of the role of hermeneutics and semiotics as key methodological tools in the study of contemporary Ukrainian literature, particularly in the context of intercultural communication. It examines how these theoretical approaches help to uncover the multilayered meanings of literary texts, which function not

only as works of literature but also as active carriers of cultural codes and symbols. Special attention is given to the processes of interpretation and understanding that take place within the space of intercultural dialogue, where Ukrainian literature serves as a kind of bridge between the national and the global cultural contexts. The author explores the interaction of Ukrainian literature with other cultures through the lens of the hermeneutic concept of the "fusion of horizons," which reveals how dialogue occurs between traditions, values, and meanings of different cultural systems.

The semiotic analysis of the sign systems in literary texts uncovers the mechanisms of encoding and decoding cultural symbols, contributing to the transformation of collective memory and the formation of national identity. The article demonstrates that literary works not only reflect reality but also actively influence processes of cultural self-awareness, creating a platform for mutual understanding and cooperation among diverse cultural communities. In the context of globalization, such intercultural communication through literature gains particular importance, as it promotes not only the preservation of the uniqueness of national culture but also its integration into the global cultural space. The study emphasizes the significance of literature as an instrument of cultural dialogue and a strategy for constructing identity, opening new perspectives for the development of contemporary humanities, cultural studies, and communication sciences.

Key words: hermeneutics, semiotics, intercultural communication, Ukrainian literature, symbol, sign, national identity, cultural dialogue, text interpretation, globalization.